

Список використаної літератури

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Закон України “Про вищу освіту” : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
3. Крисоватий А. Автономія університету: коди поступу / А. Крисоватий // Психологія і суспільство. – 2014. – № 3. – С. 6–10.
4. Мокляк В. Автономія як форма академічної свободи вищого навчального закладу / В. Мокляк // Педагогічні науки : зб. наук. праць. Вип. 61-62 / Полтав. нац пед ун-т імені В.Г. Короленка. - Полтава, 2014. - 259 с.

Олена Корнієнко

УНІВЕРСИТЕТСЬКА АВТОНОМІЯ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПЕРЕПОНИ НА ШЛЯХУ ДО ВІЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Майбутнє людства значною мірою залежить від культурного, наукового і технічного розвитку, зосередженого в центрах культури, знань та досліджень, якими є справжні університети. В Хартії окреслюються фундаментальні принципи, якими мають керуватись університети, щоб забезпечити розвиток освіти та інноваційний рух у світі, сприяти визначенню та поширенню найважливіших цінностей і знань, надаючи суспільству інтелектуальні орієнтири [3]. Тому на даний період перед нами постає проблема автономії та академічної свободи ВНЗ України. В академічному середовищі багато років поспіль точилися розмови про те, що лише незалежний від держави університет із власним, освяченим традицією, статутом може забезпечити дотримання демократичних законів та викоринити корупцію. Говорили також про те, що репутацію, подібну до славетних імен Оксфорду, Гарварду, Сорбони, здатен завоювати в світі лише автономний ВНЗ.

Метою даної статті є розкриття головних засад для створення перспектив та перепон на шляху до вільного університету.

Автономія – право самостійного здійснення влади чи управління, надане навчальному закладу, що здійснюється в межах, передбачених загальнодержавним законом або конституцією. Домагалися права для самоврядного університету зараховувати студентам кредити, отримані в інших ВНЗ, самостійно вирішувати долю кандидатських та докторських дисертацій та на власний розсуд розпоряджатися земельними й іншими ресурсами, що знаходяться на балансі у ВНЗ. Багато розмірковували про те, чи має право університет взагалі називатися університетом, коли в ньому не провадяться серйозні наукові дослідження. Поняття академічної свободи і автономії вищих навчальних закладів близькі, але не ідентичні. Академічну свободу розглядають як право професорсько-викладацького складу вільно

здійснювати навчання і дослідження, використовувати різні моделі, теорії і підходи на власний розсуд і без зовнішнього втручання. Університетську автономію визначають як право конкретного ВНЗ самостійно без зовнішнього втручання, виконувати свої справи, пов'язані з основною місією-досліджувати і навчати [1, с. 24]

Якщо розглядати поняття університетської автономії, то це необхідна умова для успішності навчального закладу, що обумовлюється двома чинниками:

– по-перше, суспільство потребує університетів, які будуть відповідальні перед ним у довгостроковій перспективі,

– по-друге, автономні університети можуть виявляти ініціативу і бути підприємливими.

Насамперед потрібно розглянути, якою метою керується, які перспективи бачить перед собою, той чи інший ВУЗ країни, прагнучи до автономії, адже це довготривалий процес, який потребує гарного плану. За одним із загальноприйнятих визначень, автономія означає здатність ВНЗ:

✓ приймати самостійні рішення з певних питань університетського життя в межах своєї компетенції;

✓ визначати ресурси, необхідні для структурування закладу і прогресу науковців;

✓ визначати критерії доступу до викладання і навчання в університеті;

✓ окреслювати стратегічні завдання і цілі закладу;

✓ брати на себе відповідальність за прийняті рішення та їх можливий вплив на суспільство [4].

Здатність університету адаптуватися до викликів та змін, що відбуваються на глобалізованих ринках освітніх послуг, та реагувати на зміну попиту прямо залежить від ступеня наданої університету автономії і його статусу в національній інноваційній системі.[2, с. 8]. Найкращі університети світу, згідно з рейтингами авторитетних міжнародних організацій, є автономними навчальними закладами. Разом з тим університетська автономія-недостатня умова для успішності навчального закладу. Це відбувається через швидку зміну середовища і є реальним викликом для університетів, які мають автономний статус. Тому з метою належного реагування на численні виклики незалежні університети змушені:

– Посилювати конкурентну боротьбу на ринку освітніх послуг

– Забезпечувати ефективну кооперацію з іншими інституціями

– Швидко адаптуватися до постійно змінюваних чинників зовнішнього середовища

Традиційна повна фінансова залежність Українських університетів від органів і структур державної влади є головним важелем тиску на них, без усунення якої ніколи не можна говорити про автономію навчального закладу. Обсяги державного фінансування зменшуються, але часто не в абсолютних цифрах, а у відносних термінах. Через зменшення фінансування університети шукають спонсорів серед підприємців, територіальної громади, приватних

осіб. Проте кожне таке джерело намагатиметься використовувати цей факт у своїх інтересах [5, с.7].

Звичайно, можна із впевненістю сказати, що університети, що мають автономію відрізняються низку прав та переваг. Вони долають нелегкий шлях до отримання автономії, але це повинні бути не лише юридично підкріплені документи, а й морально, духовно сформоване студентство та адміністрація ВУЗів.

Список використаної літератури

1. *Дем'яненко Н.М.* Ретроспектива педагогічної освіти в Україні: [навч. посіб.] / Наталія Миколаївна Дем'яненко.- Київ, 2002. –24 с.
2. *В. Брюховецький.* На шляху до автономії / Університетська автономія. –Київ: Дух і літера, 2008. - 6-11с.
3. Велика Хартія Університетів [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.magna-charta.org/pdf/mc_pdf/mc_ukranian.pdf.
4. Декларация Академической Свободы [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.pter-online.com/index_files/rights_files/PP-10-20.PDF.
5. *Павленко А.* Університетська автономія в системі конкурентоспроможного розвитку вищої освіти:[стаття] / Анатолій Павленко.-Київ: українська освіта, 2011. - 6-10 с.

Олександр Ярмак

УНІВЕРСИТЕТСЬКА АВТОНОМІЯ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ: ШЛЯХИ ПОСТУПУ

Для українського сьогодення, так само, як і для нашого майбутнього — історією майданів та боротьбою за свободу та незалежність — чітко окреслюється обраний українцями шлях, ще не ходжений та непізнаний, із вектором у європейське товариство. Відтак, самозрозумілим є те, що освітня та наукова діяльність як одні з основоположних суспільних інститутів, як першорядні рушії і технічного, і культурного прогресу мають бути автономними (проте міру цієї автономії ще обов'язково потрібно визначити).

Вітчизняними дослідниками вже створено ряд наукових розвідок про доцільність автономії університетів та її фундаментальне значення як однієї з форм академічної свободи. Так, Андрій Крисоватий у статті «Автономія університету: коди поступу» говорить про необхідність радикальних перетворень у державі на різних рівнях і наголошує: «... слід проводити негайні структурні зміни (...) і в системі національної вищої освіти», що рух у напрямку європейських цінностей «має стати більш чітким, поступальним, неминучим» [1, с. 6]. Науковці в один голос твердять, що автономія університетів — це необхідність для максимально ефективного розвитку національного наукового потенціалу, перехід на більш високий рівень інтелектуального ресурсу держави. Володимир Мокляк справедливо зазначає, що «університетська автономія є